

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi 2022–2030 nostaa keskusteluun useita kulttuuriperintöä koskevia ajankohtaisia ja keskeisiä teemoja ja on linjassa Euroopan neuvoston Faron sopimuksen kanssa. Esimerkiksi kulttuuriperinnön ylijärjestyksen liittyvien mahdollisuuksien ja haasteiden huomioiminen on tärkeitä. Kunnianhimoisen tavoite voisi olla pohtia, miten suomalainen kulttuuriperintöstrategia voi osaltaan viedä Faron sopimuksen keskustelua eteenpäin. Kulttuuriperintöstrategiassa esitetyt tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia, mutta ne liikkuvat kuitenkin paikoin varsin abstraktilla tasolla. Konkretisointi esimerkein ja uusien toimintatapojen ideointi olisi useissa kohdin suotavaa.

Luvussa 2.1. esitettyä kulttuuriperinnön määritelmää tulisi vielä muokata. Nykyisellään määritelmästä ei käy ilmi selkeästi kulttuuriperinnön yhteys menneisyyteen (vrt. Faron sopimus: kulttuuriperintö menneisyydestä perittyinä voimavaroina tai tutkimuskentällä usein esiintyvä näkemys kulttuuriperinnöstä menneisyssuhteina). Strategiassa tulisi käydä ilmi riittävän selkeästi, minkälaisia erilaisia arvoja kulttuuriperintöön liitetään. Strategian painotuksista johtuen nyt korostuvat sosiaalinen ja taloudellinen arvo. Hieman yllättävää on, että sana ”muisti” ei esiinny kertaakaan itse strategiatekstissä.

Useissa strategian kohdissa korostetaan kulttuuriperintöä koskevan tiedon ja ymmärryksen lisäämisen tarvetta. Tässä korkeakouluilla ja opetuksen ja tutkimuksen pitkäjänteisellä resursoinnilla on keskeinen rooli.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Kulttuuriperintöalalla tarvitaan monipuolista osaamista ja moni/poikkitieteistä tutkimusotetta. Kulttuuriperintöön kytkeytyvän ydinosaamisen, historian ja kulttuurin tutkimuksen, arkeologian, museologian ja arkisto/kirjastoalan keskeisestä asemasta kulttuuriperinnön kentällä sekä näiden alojen riittävästä resursoinnista tulisi pitää huolta.

Kommenttinne lukuun 5.1

Kulttuuriperinnön avoimuus ja saavutettavuus ovat tärkeitä tavoitteita. Vähemmistöjen oikeutta kulttuuriperintöön on keskeistä tuoda esille – miten, teksti voisi olla keinojen suhteen konkreettisempi. Ymmärrän, mitä oikeudella ”luopua” kulttuuriperinnöstä tarkoitetaan tässä yhteydessä, mutta harkitsisin ilmaisun käyttöä. Lukijalle saattaa herätä kysymys, mitä kaikkea tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi rakennetun kulttuuriperinnön tapauksessa. Kulttuuriperintöön liittyvät jännitteet mainitaan, mutta tässä, kuten koko strategiatekstissä, kulttuuriperintö näyttää pääosin suhteellisen ongelmattomana kenttänä. Miten erilaisia arvoja ja tavoitteita voidaan sovittaa yhteen, minkälaisia työvälineitä on olemassa ja kehitteillä? Kansainvälisistä kulttuuriperintosopimuksista puhuttaessa maailmanperintosopimuksen toteutus ja resurssointi ansaitsisi erityismaininnan. Suomi ei ole ollut maailmanperintosopimuksen toteutuksen suhteen mallioppilas.

Kommenttinne lukuun 5.2

On hyvä, että kestävän elämäntavan ja -kehityksen ja kulttuuriperinnön yhteys tuodaan strategiassa esille moniulotteisesti. Tarvitaan kuitenkin esimerkkejä hyvistä toimintamalleista. Esimerkiksi vanhan rakennuskannan korjaaminen energiatehokkaammaksi tai kaupunkirakenteen tiivistäminen ovat usein ristiriidassa kulttuuriperinnön/kulttuuriympäristön tavoitteiden kanssa – miten näitä voidaan yhteensovittaa? Tälläkin aihealueella tarvitaan lisää tieteellistä tutkimusta.

Kommenttinne lukuun 5.3

Lasten ja nuorten rooli kulttuuriperinnön osallisina (ei pelkästään opetuksen kohteina) tulisi huomioida selkeämmin. Vaikka kulttuuriperintöalalla tarvitaan uudenlaista osaamista, historian asiantuntijuus on yhä keskiössä, muuten kulttuuriperinnön (vaikkakin nykypäivän ja tulevaisuuden resurssina) yhteys menneisyyteen hälventyy. Kulttuuriperinnön opetuksen ja tutkimuksen pitkäjänteisyys edellyttää taloudellisia resursseja.

Kommenttinne lukuun 5.4

Kulttuuriperinnön taloudellisten vaikutusten esille tuominen on tärkeätä, välillisiä taloudellisia vaikutuksia voisi painottaa jopa vieläkin selvemmin. Kulttuuriperinnön taloudellisesta merkityksestä, etenkin mainituista välillisistä vaikutuksista tarvitaan lisää tieteellistä tutkimusta. Taloudellisen toiminnan tulee olla aina sopusoinnussa kulttuuriperinnön muiden arvojen, kuten kulttuuristen ja rakennushistoriallisten arvojen kanssa. Alkuperäiskansojen kulttuuriperinnön huomioiminen on tärkeätä; tässä yhteydessä voisi tuoda esille paikallisyhteisöt laajemminkin. Verotuksellisten kannustimien edistäminen on selkeä konkreettinen tavoite.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Strategialla voi olla merkittävää yhteiskunnallista ja taloudellista merkityksiä, jos sen toteutusta viedään eteenpäin määrätietoisesti ja resursoidaan taloudellisesti.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

-

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Toimeenpanosuunnitelman laatiminen on ehdottoman tärkeätä. Toimeenpanosuunnitelmassa on mahdollista (ja syytä) päästä strategiatekstiä enemmän konkretian (ml. resurssointi) tasolle.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Mahdollisimman moninaisia osallistamisen tapoja (digi/lähi, keskustelupiirit, työpajat, kulttuuriympäristökävelyt jne.). Osallisten joukkoa tulisi tarkastella väljästi, esimerkiksi lapset yhtenä osallisten ryhmänä.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Korkeakouluilla on keskeinen rooli kulttuuriperinnön tutkimuksessa ja uuden tiedon tuottamisessa sekä tulevien kulttuuriperintöalan ammattilaisten koulutuksessa. Samoin korkeakoulut tekevät paljon yhteistyötä muiden kulttuuriperintöalan toimijoiden kanssa.

Vahtikari Tanja

Tampereen yliopisto yhteiskuntatieteiden tiedekunta - Historian, filosofian ja kirjallisuustieteen yksikkö